

به ناوى خواى به خشنده و ميه ره بان

ههريمى كوردستانى عيراق

سه رو كايه تى ههريم

سه رو ك

به ناوى گه نه وه

بريار

ژماره (14) سالى 2010

به پي ئه وه دهسه لاتهى له بپگهى (1)ى ماددهى (10)ى ياساى سه رو كايه تى ههريمى كوردستان - عيراق ژماره (1)ى سالى 2005ى هه مواركراو پيمان دراوه و ، به پالپشتى ئه وه ياساكارى به پهرله مانى كوردستان - عيراق كردويه تى له دانىشتنى ژماره (20) له 28/6/2010 بپارماندا به ده ركردنى :

ياساى ژماره (10)ى سالى 2010

ياساى وهزاره تى بازركانى و پيشه سازى ههريمى كوردستان - عيراق

ماددهى يه كه م :

مه به ست له م زاروه وه دهسته واژانهى خواره وه ماناكانى به رامبه ريانه بۆ مه به ستى ئه م ياسايه :

ههريم : ههريمى كوردستان - عيراق .

وهزاره ت : وهزاره تى بازركانى و پيشه سازى له ههريم .

وهزير : وهزيرى بازركانى و پيشه سازى له ههريم .

ماددهى دووهم :

ئامانجى وهزاره ت رهنگ ريژ كردنى سياسه تى بازركانى و پيشه سازى گشتيه به مه به ستى وهديه تانى گه شه سه ندنى ئابورى و كۆمه لايه تى له ههريم و كار بۆ جيبه جيكردى دهكات و ههروه ما بۆ ئه وهش كه به پي هه ياسايه كى ديكه ي به ركار له ههريمدا بهر پسيپورايه تى ده كه وپت .

ئهركه كانى وهزاره ت

ماددهى سيبه م :

وهزاره ت ئه م ئه رك و پسيپورايه تيانه ي خواره وه له پيتناوى بهديه تانى ئامانجه كانيدا ده گرته ئه ستق :

یه‌که‌م : پێش‌نیاز کردنی پێگای گونجاو بۆلابردنی ئاسته‌نگ له‌ بهره‌م چالاکیی بازرگانی له‌ پێگهی دانانی ستراتیژییه‌ت و پلان و به‌رنامه‌ی گه‌شه‌ سهندن و هاندانی هه‌نارده‌ کردن و چاره‌سه‌ر کردنی ئه‌و کاریگه‌رییه‌ نێگه‌تیفانه‌ی له‌سه‌ر ئابووری هه‌رێم هه‌یه‌ که له‌ ئازادکردنی بازرگانی ده‌ره‌وه‌ و له‌ رێگای به‌ به‌هێز کردنی توانای کێپه‌رکی له‌ نێوان که‌رته‌کانی کار و به‌ره‌می نیشتمانی‌دا رووی داوه‌ .

دووهم : پێگای دانان بۆ زامنکردنی چاودێری مافه‌کانی به‌کاربه‌ر و ئاماده‌کردنی یاسای پێویست بۆ پاراستنی به‌ هاوده‌نگی له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌ پێوه‌ندیده‌اره‌کاندا بۆچاودێری کردنی نرخ له‌ بازاڕه‌کانی ناوخۆ دا و ، رێکخستن و به‌هێز کردنی ژینگه‌ی کێپه‌رکی و نه‌هه‌یشتنی قۆرخکاری و ئیشی تری خراپه‌ کاری له‌ بازرگانیدا .

سێیه‌م : تۆمارکردن و چاودێری کردنی چالاکیی کۆمپانیا ناوخۆیی و بیانیه‌کان و لقه‌ کانیشیان و ، چاره‌سه‌ر کردنی کاروباری بریکارنامه‌ بازرگانیه‌کان و تۆمارکردنیان له‌ هه‌رێمدا .

چوارهم : دروست کردن و به‌پێوه‌بردنی کۆگا و دامه‌زراوه‌کانی تری پێویست به‌ کاره‌کانی وه‌زاره‌ت و به‌کریگرتنیان .

پێنجهم : ئاماده‌کردن و جێبه‌جێکردنی ئه‌و به‌رنامه‌ی که پێویستن بۆ پێشانگا و بازاڕی ناوخۆ و نێو ده‌وله‌تی ، و به‌شداری کردن تیاپاندا بۆ زانیی پهره‌سه‌ندنی ئێوده‌وله‌تی به‌ره‌مه‌ بازرگانی پێشه‌سازیه‌کانی و جیهان .

شه‌شه‌م : ئاماده‌کردنی پلان و لێکۆلینه‌وه‌ی سالانه‌ و مامناوه‌ندی و درێژخایه‌ن بۆ پرۆژه‌ پێشه‌سازیه‌کان ، و لێکۆلینه‌وه‌ له‌ سوودی ئابووری و هونه‌رییان و سه‌رپه‌رشتی ئه‌و پرۆژه‌ و دامه‌زراوه‌ پێشه‌سازیه‌یه‌ به‌ مه‌به‌ستی چاودێری کردنیان و ئاراسته‌ کردنیان ، و هه‌له‌سه‌نگاندنی ئه‌نجامی پلانه‌کان له‌ پووی چه‌ندی و جۆرییه‌وه‌ و به‌شداریکردن له‌ ئاماده‌کردنی یاسای پێوست بۆچاودێری و گه‌شه‌ پێدانانیان به‌ هاوکاری له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌ په‌یوه‌نداره‌کاندا .

هه‌هه‌مه‌م : کردنه‌وه‌ی پرۆژه‌ی پێشه‌سازیه‌ی و بازرگانی و پێدانی مۆله‌تی دامه‌زراندنیان له‌لایه‌ن که‌رتی تاییه‌ته‌وه‌ و هاندان و ئاماده‌کردنی ژینگه‌ی له‌بار بۆی و تا یاسای وه‌به‌ره‌یتان بیکه‌ریته‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی سوود له‌ ده‌رامه‌تی به‌شه‌ری و سه‌روشتی وه‌ریگه‌ریت و بۆ چالاکیی وه‌به‌ره‌یتان و به‌ردار له‌ هه‌رێمدا بیکه‌ریته‌ .

هه‌شتهم : پێدانی مۆله‌ت بۆ دامه‌زراندنی ناوچه‌ی پێشه‌سازیه‌ی رێکخراو و هاندانی ئه‌م ده‌زگایانه‌ و چاودێری کردنیان به‌ هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ ده‌سته‌ی گه‌شتی ناوچه‌ ئازاده‌کانی عێراق له‌ پێناو دروست کردنی ناوچه‌ پێشه‌سازیه‌ی و بازرگانی ئازاد له‌ هه‌رێم و سه‌رپه‌رشتیکردن و پێشخستن و کاراکردنی رۆلی و ئاماده‌کردنی یاسای پێویست بۆ وه‌دییه‌تانی .

نۆیه‌م : هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ وه‌زاره‌تی کشتوکال ، بۆ پشتیوانی کردن و هاندانی جوتیاران و لێکۆلینه‌وه‌ له‌سه‌ر چۆنیه‌تی به‌کاره‌یتانی به‌ره‌می کشتوکال وه‌ک ماده‌ی که‌ره‌سه‌ له‌ که‌رته‌کانی پێشه‌سازیدا و بۆ به‌ریوومی پێشه‌سازیه‌ی خۆمالی که‌ بۆ به‌کاره‌یتانی خۆمالی و هه‌نارده‌کردنی بۆ ده‌ره‌وه‌ بگۆرێ .

دهیهەم : هاندانى پشتگیری هەردوو کەرتى بازرگانى و پيشه‌سازى و کارا کردنى رۆلى بانکه بازرگانى و پيشه‌سازى‌یه‌کان بۆ پالپشتى کردنى پرۆژه بازرگانى و پيشه‌سازى‌یه‌کان ، به تايبه‌تى پرۆژه بچووک و مامناوه‌ندى‌یه‌کان و ، چالاککردنى رۆله‌کەى .

يازهەم : ریکخستنى ميکانيزمى پاراستنى مولکايه‌تى هزرى بازرگانى و پيشه‌سازى و پيدانى نيشانه‌ى ناسينه‌وه (العلامات الفارقة) و ره‌سم و نموونه‌ى دروستکراوه‌که و بره‌وانامه‌ى داهيتان (براءة الاختراع).

دوازهەم : خۆئاماده‌کردن بۆ به‌ستنى پیککه‌وتنامه‌ى پيويست بۆ جيبه‌جيبکردنى سياسه‌تى ئابوورى هەريم له‌ بوارى بازرگانى ناوخۆ و ده‌رکيدا و ، قولکردنى په‌يوه‌ندى‌یه‌کان له‌ گه‌ل سەرچاوه‌کانى گه‌شه‌ پيدانى ته‌کنولۆجيدا ، له‌ سنوورى ئه‌ و ده‌سه‌لاتانه‌ى که ده‌ستورى عيراق به‌ هەريمى داوه .

سيه‌زهەم : نوينه‌رايه‌تى کردنى هەريم له‌ به‌رده‌م ده‌سه‌لاتى فيدرالى له‌ کاتى مؤرکردنى ریککه‌وتنامه و گريبه‌ست که مؤرکى ئابوورى و بازرگانى و پيشه‌سازيان هه‌يه و به‌هيز کردنى رۆلى هەريم و پاراستنى به‌رزه‌وه‌ندى‌یه‌کان به‌ پيى ياسا و ره‌زانه‌ندى ئه‌نجومه‌نى وه‌زيران .

چواردهەم : ئاماده‌کردنى پرۆژه ياساى پيويست بۆ به‌شداريکردن له‌ چاککردنى گه‌ش وه‌واى وه‌به‌رهيتان و ئاسانکردنى خزمه‌تى وه‌به‌رهيتان و دارپشتنى به‌رنامه و ، هاندانى وه‌به‌رهيتنەرى ناوخۆ و پراکيشانى وه‌به‌رهيتنەى بيانى به‌هاوکارى و هه‌ماهنگى له‌ گه‌ل ده‌سته‌ى وه‌به‌رهيتان .

پانزهەم : به‌شدارى کردن له‌ گه‌ل لايه‌نه په‌يوه‌ندى‌داره‌کان بۆ دامه‌زراندنى سيسته‌مى تەواوکارى باش به‌ئامانجى به‌ديهيتانى کارى چاوديرکردنى هونەرى له‌سه‌ر هاورده و هه‌نارده و به‌دواداچوونى جۆرى به‌ره‌مى پيشه‌سازى ناوخۆى که له‌ گه‌ل مواسه‌فاتی باوه‌رپيکراوى جيهانيدا بگونجى و پيشکەش کردنى ئامۆژگارى و ريتويى له‌ پيناو چاککردنى جۆرى به‌ره‌م و گه‌شه‌ پيدانى کاره‌کانى به‌ره‌مهيتان و که‌مکردنه‌وى تپچوونه‌کەى و به‌کارهيتانى ئاميرى تازه بابەت تيايدا.

شازدهەم : په‌ره‌پيدان و چاکترکردنى جۆرى ئه‌ و خزمه‌تانه‌ى که وه‌زاره‌ت پيشکەشى هاوولاتيانى ده‌کات له‌ رپگای وه‌رگرتنى (تبنى) شيواى نوئ له‌ بوارى به‌رپوه‌بردن و ، سوود وه‌رگرتن له‌ ته‌کنولۆجياى زانيارى له‌ رپگای وه‌رگرتنى (تبنى) ته‌کنىکى سيسته‌مه‌کانى حکومه‌تى ئه‌ليکترۆنى بۆ ئه‌وه‌ى په‌يوه‌ندى وه‌زاره‌ت له‌ گه‌ل هاوبه‌شه‌کانى هاوولاتيانشدا کارا ببیت ، و چاککردن و ئاسانکردنى چاره‌کردن و رپکاره‌کانى مامه‌له‌ کردن و دامه‌زراندنى بنه‌ماکانى زانيارى به‌شپوه‌يه‌که‌ جۆرى ئه‌داى وه‌زاره‌ته‌که‌ باشتر بکات و ، ژينگه‌ى پيويست بۆ گه‌شه‌ کردنى ئابوورى هەريم فه‌راهه‌م بکات .

هه‌هه‌هەم : هه‌ماهنگى و هاوکارى کردن له‌ گه‌ل ژووره‌کانى بازرگانى و پيشه‌سازى به‌ جۆرێک که خزمه‌تى وه‌ديهيتانى ئامانجه‌کانى وه‌زاره‌ت له‌ خزمه‌ت کردنى هه‌ر دوو کەرتى پيشه‌سازى و بازرگانى له‌ هەريمدا بکات .

پێکهاته‌کانی وه‌زاره‌ت

ماده‌ی چوارهم :

پێکهاته‌ی وه‌زاره‌ت به‌م جووره ده‌بیته

یه‌که‌م : وه‌زیر : سه‌رۆکی بالای وه‌زاره‌ته‌که‌یه و به‌رپرسی کاره‌کانیه‌تی و سیاسه‌ته‌که‌ی ئاراسته ده‌کات و سه‌رپه‌رشته‌ی و چاودێری ده‌کات و هه‌موو پێپار و فه‌رمان و رێنمایه‌ک که‌ په‌یوه‌ندی به‌ ئه‌رکی وه‌زاره‌ت و پێکهاته و ده‌سه‌لات و کاروباره‌کانی دیکه‌ی هونه‌ری و دارایی و کارگیریی و رێکخستنه‌وه هه‌بێ ، به‌ پێی حوکمه‌کانی یاسا له‌ وه‌وه ده‌رده‌چن و ، له‌ به‌رده‌م ئه‌نجومه‌نی وه‌زیراندا به‌رپرسه‌ ، چونکه‌ خۆی ئه‌ندامێکی هاوکاریه‌تی و بۆی هه‌یه هه‌ندێک له‌ ده‌سه‌لاته‌کانی به‌ بریکارانی وه‌زاره‌ت یان به‌رپه‌وه‌ به‌رگه‌شتیه‌کان یاخود ئه‌وه‌ی له‌ ناو وه‌زاره‌تدا به‌ شیاوی ده‌زانیت ، به‌ سپێریت .

دووهم : هه‌ر دوو بریکاری وه‌زاره‌ت :

أ- بریکاری وه‌زاره‌ت بۆ کاروباری بازرگانی :

له‌ ئاراسته‌ کردنی وه‌زاره‌تدا هاوکاری وه‌زیر ده‌کات و سه‌رپه‌رشته‌ی ئه‌و کاروباران هه‌کات که‌ به‌ چالاکی بازرگانیه‌وه تاییه‌تن ، ئه‌و ده‌سه‌لاتانه‌ش که‌ وه‌زیر پێی ده‌سپێرێ .

ب- بریکاری وه‌زاره‌ت بۆ کاروباری پێشه‌سازی :

له‌ ئاراسته‌ کردنی وه‌زاره‌تدا هاوکاری وه‌زیر ده‌کات و سه‌رپه‌رشته‌ی ئه‌و کاروباران هه‌کات که‌ به‌ چالاکی پێشه‌سازی هه‌وه تاییه‌تن و ، ئه‌و ده‌سه‌لاتانه‌ش که‌ وه‌زیر پێی ده‌سپێرێ .

سێهه‌م : نووسینگه‌ی وزیر :

به‌ وه‌زیره‌وه به‌نده و فه‌رمانبه‌رێک به‌ پله‌ی به‌رپه‌وه‌ به‌ سه‌رۆکایه‌تی ده‌کات و به‌رپه‌وه‌ی ده‌بات که‌ بپروانامه‌ی سه‌ره‌تایی زانکۆی به‌ ده‌سته‌پێنابی و ژماره‌یه‌ک فه‌رمانبه‌ر یارمه‌تی ده‌ده‌ن .

چوارهم : نووسینگه‌ی هه‌ر دوو بریکارانی وه‌زاره‌ت :

هه‌ر نووسینگه‌یه‌ک فه‌رمانبه‌رێک به‌ پله‌ی به‌رپه‌وه‌ به‌ سه‌رۆکایه‌تی ده‌بات که‌ بپروانامه‌ی سه‌ره‌تایی زانکۆی به‌ ده‌سته‌ هێنابی و ژماره‌یه‌ک فه‌رمانبه‌ر یارمه‌تی ده‌ده‌ن .

پێنجه‌م : راویژکاران :

ژماره‌یان له‌ چوار تینا په‌ریت و ده‌بێ هه‌لگری بپروانامه‌ی سه‌ره‌تایی زانکۆ بن و شاره‌زایی و کارکردنیان بۆ ماوه‌یه‌ک هه‌بێ که‌ له‌ ده‌سال که‌مه‌تر نه‌بێ .

شه‌شه‌م : به‌رپه‌وه‌ به‌ رایه‌تییه‌ گه‌شتی یه‌کان :

ئهم به‌رپه‌وه‌ به‌ رایه‌تییه‌ گه‌شتیه‌کانی خواره‌وه به‌ وه‌زاره‌ته‌وه په‌یوه‌ستن ، هه‌ریه‌که‌ یان به‌رپه‌وه‌ به‌رپه‌رکی گه‌شتی سه‌رۆکایه‌تی ده‌کات که‌ بپروانامه‌ی سه‌ره‌تایی زانکۆ به‌ ده‌سته‌ هێنابی و به‌ ئه‌زموون و پشپۆر بی .

١- به‌رپه‌وه‌ به‌ رایه‌تی گه‌شتی کاروباری دارایی و کارگیریی .

٢- به‌رپه‌وه‌ به‌ رایه‌تی گه‌شتی بازرگانی .

- ۳- به رێوه به رایه تی گشتی گه شه پیدانی پیشه سازی .
- ۴- به رێوه به رایه تی گشتی تو مارکردنی کۆمپانیاکان .
- ۵- به رێوه به رایه تی گشتی پلاندانان و به دواداچوون .

حهوتهم :

أ- نه نجومه نی راویژکاری وهزارهت : نه نجومه نی راویژکاری وهزارهت له مانه پێك دیت :

۱- وهزیر / سه رۆکی نه نجومه نه كه یه .

۲- هه ر دوو بریکاری وهزارهت / نه ندامن .

۳- راویژکارانی وهزارهت / نه ندامن .

۴- به رێوه به ره گشتیه کان / نه ندامن .

۵- وهزیر بۆی هه یه هه ر كه سیکی شاره زا كه له ناوه وی وهزارهت یان دهره وه ی به گونجاوی بزانی له کاتی پێویستا بۆ به شداری کردن له کۆبوونه وه کانی نه نجومه ن بانگی بکات به بی نه وه ی مافی دهنگدانی هه بی .

ب- نه نجومه ن به گفتوگۆکردن و هه لسه نگانندی چالاکیه کانی وهزارهت تاییهت ده بی و لیکولینه وه له رێگا کانی سه ر خستنی نه رکه که ی و پێشکه ش کردنی پیشنیاری گونجاو بۆ چاره سه رکردنی نه و گروگرفت و کۆسپانه ی که ره نگه رووبه رووی ببه وه نه نجام ده دات .

مادده ی پینجه م :

وهزیر بۆی هه یه گرێبه ست له گه ل که سانی ئاسایی و مه عنوی خاوه ن شاره زایی و پسپۆر له ناوه وه و دهره وه ی هه ریم بکات بۆ نه نجامدانی نه و کارو پا به ندیه کانیان که پێیان ده سپێردی بۆ ماوه یه ک که به گونجاوی ده زانی و ، نه مه ش بۆ مه به ستی به دیه ئانی ئامانجه کانی وهزارهت وماف و نه رکه کانیان له لایه ن وهزیره وه به ره زامه ندی نه نجومه نی وهزیران ده ستنیشان ده کری .

حوکه کۆتاییه کان .

مادده ی شه شه م :

یه که م : به پێره و نه رکه و پسپۆرایه تی پێکهاته کانی وهزارهت ده ست نیشان ده کری .

دووهم : وهزیر بۆی هه یه رینمایی پێویست بۆ ئاسانکردنی جێبه جێ کردنی حوکمه کانی نه م یاسایه دهریچوینی .

سییه م : وهزیر بۆی هه یه به رێوه به رایه تی یان به ش یان هۆبه له ناو پێکهاته کانی وهزارهت به پێی پێویستی کاره کانی له نوێ دابه زرینی یان لیک بده ت یان هه لی بوه شیئیتته وه .

مادده ی ههوتهم :

یه که م : کار به هیه ده قێک نا کری پێچه وانه ی حوکمه کانی نه م یاسایه بیته .

دووهم : یاسای وهزارهتی پیشه سازی ژماره (۱۱) ی سالی (۲۰۰۶) و یاسای وهزارهتی بازرگانی ژماره (۱۳) ی سالی (۲۰۰۶) هه لده وه شیئته وه .

ماددهى ههشتهم : ماف و پابهندی و كهل و پهل و ميلاكاتى ههردوو وهزارهتى بازرگانى و پيشهسازى ههلوهشاوه بۆ وهزارهت دهگهپتتهوه .

ماددهى نۆيههه : پيويسته لهسهه نهجومهنى وهزيران و لايهنه پهيوهنديدارهكان حوكمهكانى ئهه ياسايه جيپهجي بگهن .

ماددهى دهيههه : ئهه ياسايه له پۆژى دههچوونيهوه جيپهجي دهكړى و له پۆژننامهى فهرمى (وهقايى كوردستان) دا بلاو دهكړتتهوه .

مسعود بارزاني

سههروكى ههريهه كوردستان - عيلاق

ههولير

٨ / تههموزى / ٢٠١٠ى زاييني

١٧ / پوشپههه / ٢٧١٠ى كوردى

٢٦ / رجب / ١٤٣١ى كۆچى

هۆيهه پيويستههكانى دههچوواندى

لهبهه تازه دهروستبوونى وهزارهتى بازرگانى و پيشهسازى له ههريهه كوردستان دواى ليكدانى ههردوو وهزارهتى بازرگانى و پيشهسازى وله پيناو دهسنيشان كوردنى پيكاهاهه و ئامانج و ئههكهكانى بهه شيوهيهكه كه گهشه سهندنى ئابوورى و كۆمهلايهتى بهپيى سياههتى بازرگانى و پيشهسازى بۆ ههريهه كوردستان وهدى بهپيى ، بهپيويستهه زانرا ياسايهكى تايبههت دهههكړى كه ئههوانهه له پيشهوه هاتوه بهدى بهپينيتهه ، بۆيه ئهه ياسايه دههچووندى .